

А.П. Шевчук*

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

При проведенні аналізу соціальної політики слід враховувати відмінності між класифікаціями можливих її моделей та типологізацією державної політики, де враховують наступні критерії: можливість доступу населення до соціальних виплат і послуг, селективність чи загальність соціальної безпеки особи, якість та рівень соціальних виплат, обсяги та цілі політики зайнятості, впливи політичних сил, способи та методи фінансування соціальних програм та заходів¹; інституції соціальної політики та періоди її розгляду (довоєнна, післявоєнна, новітнього часу тощо)²; масштабів, різноманітностей та основних цілей³.

Питанням розгляду моделей соціальної політики присвячені роботи ряду вітчизняних авторів (Т. Семигіна, В. Єлагін, Е. Гансова, М. Головатий, О. Новікова, П. Шевчук) та далекого (Г. Еспінг-Андерсен, Н. Фернісс і Т. Тілтон. В. Джордж та П. Уїлдінг, Р. Мішра, Р. Тітмусс, Ф. Вільямс, М. Кшежопольські) і ближнього зарубіжжя (В. Гордін, Н. Волгін). Однак цілісної картини побудови моделі соціальної політики, яка є умовним сценарієм та інструментом формування останньої, а тим більше з урахуванням ціннісних, ментальних, культурних понять та економічних параметрів розвитку суспільства на даний час не існує.

Метою цієї статті є проведення досліджень механізмів формування національних моделей соціальної політики для пошуку умов побудови моделі соціальної політики України на сучасному етапі її розвитку.

Об'єктом дослідження є сучасна соціальна політика європейських країн, а предметом дослідження — питання формування національних моделей соціальних політик.

На даний час існує декілька основних класифікації моделей соціальної політики, в основу яких покладено принципи перерозподілу суспільних благ та забезпечення життєвих потреб членів суспільства. До них належать типології, вперше запропоновані Р. Тітмуссом, М. Ферніссом та Д. Тілтоном, Г. Еспінг-Андерсеном, Р. Мішрою, В. Джорджем та Р. Уїлінгом, Ф. Вільямсом, М. Кшежопольським, М. Феррером.

Згідно з Р. Тітмуссом⁴, в Європі можна виокремити маргінальну, мотиваційну та інституційно-дистрибутивну моделі соціальної політики, які ґрунтуються на взаємних зв'язках між соціальною та економічною політиками держави.

Маргінальна (резидуальна) модель передбачає існування двох натуральних каналів природного задоволення індивідуальних потреб людини, а саме приватного ринку та родини. І лише у випадку, коли ці механізми є недостатньо ефективними, повинна долучитися державна соціальна політика, проте лише як дорадча інституція. Згідно з цією моделлю, "метою опікунської держави є навчити людей, як давати собі раду без цієї держави"⁵, як і, зрештою, в лібералізмі взагалі.

Мотиваційна (або службова) модель трактує соціальні програми як додаток до економіки, стосовно якої й виконує службову роль. Ця модель декларує пріоритет заслуг і продуктивності

© Шевчук А.П., 2006

* інженер комп'ютерного відділу Львівської філії АКБ "Мрія", здобувач Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

¹ Glabicka K. Polityka społeczna w Unii Europejskiej, Warszawa, 2001. — 320 s.

² Семигіна Т.В. Порівняльна соціальна політика: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2005. — 276 с.

³ Романов В., Рудік О., Брус Т. Вступ до аналізу державної політики: Навч. посіб. — К.: Основи, 2001. — С. 18.

⁴ Titmuss R. Social Policy. — London: Allen&Unwin, 1974. — 218 p.

⁵ Ksiezopolski M. Modele polityki społecznej, Warszawa, 2001. — s. 52.

праці у процесі задоволення життєвих потреб членів суспільства і є певним відповідником консервативної. Одним із найбільш вагомих результатів функціонування цієї моделі є формування класової та групової лояльності.

В інституційно-дистрибутивній моделі соціальна політика виступає інтегральною інституцією, що гарантує членам суспільства загальний доступ до соціальних виплат і послуг передусім на основі критерію відповідних потреб окремої особи. У цій моделі соціальна політика наділена функцією розподілу доходів, тобто ця модель, як і соціал-демократична, ґрунтується на принципі соціальної рівності.

Н. Ферніс і Д. Тілтон класифікують соціальну політику на основі критеріїв можливих форм інтеграції капіталістичної держави у вільну гру ринкових сил. Вони запропонували три типи опікунської держави, а саме позитивна держава, держава соціальної безпеки та держава соціального добробуту⁶.

Позитивна держава вимагає відповідної соціальної політики для охорони прав власників капіталу перед можливими труднощами (чи ризиками), пов'язаними з проявами ринкових сил чи потенційними потребами перерозподілу доходів. Засобом для реалізації цієї політики повинен бути такий розвиток соціального забезпечення, що вирівнює доходи у рамках життєвого циклу найманих працівників, які переносять ризик безробіття чи хвороби з однієї особи на все населення загалом. Тут вже наявні окремі елементи ліберальної моделі.

Головною метою держави соціальної безпеки є гарантування мінімального доходу всім громадянам, а не лише певним суспільним групам. Забезпечення цього мінімуму має слугувати створенню суспільства рівних шансів, як і в консервативній моделі.

Держава суспільного добробуту не обмежується лише гарантуванням мінімуму доходу, оскільки метою соціальної політики у цій моделі, крім забезпечення рівних шансів, є також і вирівнювання соціально-економічних умов життя членів суспільства, що властиве і соціал-демократичній моделі.

Г. Еспінг-Андерсен запропонував типологію трьох різних моделей соціальної політики⁷ з огляду на доступ громадян до соціальних виплат і послуг, суспільні поділи і стосунки між державою та ринком у пенсійному забезпеченні. Згідно з цими моделями, можна виокремити державу ліберального, консервативно-корпоративного та соціал-демократичного типу.

У ліберальній (або обмеженій) моделі зазвичай домінують виплати соціальної допомоги, скромні універсальні "трансферти" чи помірковані програми соціального забезпечення, які призначають особам з низьким рівнем доходу. У цій моделі соціальні реформи надто обмежені традиційним, ліберальним підходом до значення праці, щоби соціальні виплати не замінювали роботи як основного джерела доходів. Величини соціальних виплат є, як правило, невисокими, доступ населення до цих виплат обмежений, а користування ними пов'язане зі зниженням соціального статусу особи. У цій моделі держава стимулює приватний ринок праці як пасивно (гарантуванням мінімуму доходу), так і активно (через субсидювання приватних програм соціальної допомоги) і водночас максимально обмежує доступ до соціальних виплат зменшенням періоду дії соціальних прав і формуванням специфічних соціальних груп. Крім того, у ліберальній моделі дотримуються принципи свободи особистості, дії вільного ринку, волонтаризму та універсалізму.

У консервативно-корпоративній моделі, навпаки, домінує прагнення освічених осіб до збереження суттєвих соціальних відмінностей на ринку праці, тут реалізується патерналістична модель, яка ґрунтується на соціальному страхуванні, натомість корпоративізм виникає з католицької соціальної науки. Органи влади всіх рівнів, які провадять цю модель, готові замінити

⁶ Furnis N., Tilton T. The Case of the Welfare State. — Bloomington University Press, 1977.

⁷ Esping-Andersen G. The Three Worlds of Welfare Capitalism. — Cambridge, 1990.

ринок праці донором певних виплат, звідки впливає маргінальне значення приватного страхування та виплат працедавців. Слід зауважити, що вплив цієї моделі на перерозподіл доходів є незначним. На думку Г. Еспінг-Андерсена, у консервативно-корпоративних країнах існує вагомий вплив Церкви та сильна прив'язка до традиційних сімейних цінностей. Консервативна доктрина приймає таку систему оподаткування доходів фізичних осіб, коли від суми оподаткування віднімається величина доходу, призначена на кожного члена сім'ї, яка утримується зі спільного сімейного бюджету. Водночас при цьому державні інституції не повинні ні замінити сім'ю, ні ускладнювати останній виконання нею основних самоврядних функцій забезпечення своїх членів необхідними засобами для існування.

Соціал-демократична модель соціальної політики домінує в країнах, у яких середній клас наділений загальними та безумовними соціальними правами та наявне переважання ролі соціал-демократичних партій у проведенні соціальних реформ. І замість існування дуалізму між державою й ринковою економікою з одного боку і середнім класом — з іншого саме соціал-демократи пропонують будувати державу соціального добробуту, яка повинна гарантувати всім рівне право на високі життєві стандарти — у цьому і вбачається реальний розвиток принципів солідарності, колективізму та універсальності. Велике значення для реалізації вищезазначених принципів мають профспілки (громадські організації) та робітничі рухи, партії лівого спрямування. Соціал-демократизм у сфері податків передбачає рівне оподаткування всіх громадян незалежно від рівня їх доходів. Своєю чергою, соціальну допомогу отримують лише ті родини, які справді її потребують, а питання критеріїв визначення потреб домогосподарств та доступу до соціальних виплат є предметом постійних політичних дискусій, причому обов'язком органів влади є справедливе “збирання” податків і подальший перерозподіл суспільного доходу.

Р. Мішра в підґрунтя своєї класифікації заклав ступінь втручання держави, соціальні потреби населення та його охоплення соціальними програмами, обсяги соціальних виплат та частку ВВП, що йде на фінансування соціальної сфери. При цьому важлива роль належить громадським організаціям та тестуванню бідності. Цей вчений виокремлює залишкову (ліберальну), інституційну та соціалістичну моделі, відмінності між якими, в основному, визначаються історичними умовами формування⁸.

Приблизниками радикальної соціальної політики є В. Джордж та Р. Уїлдінг⁹, які свою класифікацію сформували на основі тези, що на соціальну політику в кінцевому результаті впливають ідеологія та нормативні політичні принципи. Відповідно до їх поділу, існують такі моделі:

- антиколективістська (що ґрунтується на ліберальних ідеологічних принципах);
- вимушена соціалістична (скерована на ефективне державне управління ринковою економікою та прагматизм у наданні соціальних допомог);
- фабіанського соціалізму (сповідує ідеї економічної рівності, демократії та ефективної системи соціального захисту);
- марксистська (розподіл суспільних благ за егалітарним принципом).

Дещо складнішими є розгорнуті класифікації моделей соціальної політики Ф. Вільямс, яка у своїй роботі пов'язує моральні цінності, політичні ідеології із системою організації соціального захисту. В основі запропонованої нею антиколективістської моделі, так само, як і у В. Джорджа та Р. Уїлдінга, знаходиться ліберальна ідеологія правого скерування, а модель неосоціалістичного колективізму загального добробуту розташована між моделями лібералізму та соціальної демократії. Модель фабіанського соціалізму, згідно з Ф. Вільямс, є класичною соціалістичною ідеєю, водночас

⁸ Mishra R. Society and Social Policy. 2-nd Ed. — London: MacMillan, 1981. — p. 101-134.

модель радикального соціального управління ґрунтується на ідеях демократичного соціалізму, а модель політичної економії “загального добробуту” використовує ідеї класичного марксизму.

У. Лоренц¹⁰ дещо повторює типологію моделей соціальної політики інших науковців. Наприклад, запропоновані ним скандинавська, залишкова чи корпоративна моделі відповідають класифікації, яку раніше подав Г. Еспінг-Андерсен, а рудиментарна — вже була предметом розгляду у працях М. Кшеужопольського та М. Феррера.

Згідно з положеннями М. Кшеужопольського¹¹, можна виокремити чотири моделі соціальної політики: корпоративну, резидуальну, рудиментарну та опікунську.

Рисами корпоративної моделі (яку ще називають консервативною чи мотиваційною) є патерналізм, який спирається на соціальне страхування: громадяни під час трудової діяльності страхуються на період своєї непрацездатності. Держава гарантує основи соціальної безпеки, проте основні завдання у цій сфері реалізують неурядові громадські організації. Соціальні програми є важливим доповненням до економічної діяльності, а також формують класову та групову лояльність населення. У цій моделі живається поняття “соціальна ринкова економіка”, за якої соціальні програми повинні якнайменше заважати функціонуванню ринкових механізмів і допомагати економічному розвитку¹². Потреби людей повинні задовольнятися відповідно до їх трудового стажу, заслуг та продуктивності праці. Соціальна допомога є обов’язковою і зазвичай виплачується лише застрахованим особам. Резидуальна (ліберальна чи маргінальна) модель має ознаки мінімального державного впливу. Основою соціально-економічної стабілізації суспільства в цьому випадку є самостійне забезпечення громадянами власних життєвих потреб, а державна соціальна допомога трактується як останній шанс порятунку (однак держава гарантує всім громадянам певний мінімальний рівень доходу, а отримання вищого рівня соціальної безпеки вже залежить від діяльності самої людини). Ця модель визнає такі принципи, як свобода особистості, вільний ринок, рівність трактування, універсалізм та волонтаризм. Основне гасло цієї моделі адекватне моделі маргінальній.

Модель рудиментарна (елементарна) реалізована в економічно найслабших державах ЄС, зокрема, середземноморських (про що йтиметься нижче), в яких значна частина соціальної допомоги спирається на добродійність, а більшість соціальних проблем і потреб намагаються вирішити неурядові громадські організації. У цьому випадку ми бачимо деяке перекидання ідей цієї моделі з католицькою¹³, принципи якої були подані в ряді Папських листів, які видав Ватикан протягом ХХ ст. Головним принципом рудиментарної моделі є субсидіарність, тобто якщо індивід не здатен допомогти собі сам, він звертається по допомогу до сім’ї та родичів. Наступною інстанцією буде місцева громада, включаючи Церкву та громадські організації, а також сусіди тощо. Якщо й це не допоможе, то особі слід скористатися послугами відповідних систем страхування, і лише останньою ланкою в цьому ланцюгу може бути державний сектор. В основу вчення католицизму була покладена теорія “природного права”, з якої постало право приватної власності. Крім того, Церква завжди сповідувала принцип солідарності, який регулює взаємовідносини особистості і суспільства, й не припускає ані крайнього індивідуалізму, ані крайнього колективізму.

Опікунська модель декларує турботу держави за працевлаштування своїх громадян, надання високого рівня соціальних послуг, організацію спеціалізованих соціальних служб. У цій моделі за

⁹ George V., Wilding P. *Ideology and Social Welfare*. — London: Routledge, 1985. — 172 p.

¹⁰ Лоренц У. *Соціальна робота в змінюючійся Європі*. — К.: Асоціація психіатрів України, 1997. — С. 31-37.

¹¹ Ksiezopolski M. *Modele polityki społecznej*. — Warszawa, 2001.

¹² Соціальна ринкова економіка: основні орієнтири для України / Під ред. Р. Клапгама. — К.: “Геопринт”, 2003. — 119 с.

¹³ Шевчук П.І. *Соціальна політика*. — Львів: Світ, 2003. — 400 с.

головним вважається виконання соціальною політикою функції розподілу доходів, а відповідальність за добробут і соціальну безпеку кожної особи покладено лише на суспільство, причому ні ринок, ані сім'я не спроможні гарантувати кожному громадянину задоволення життєвих потреб на достатньому рівні. Тут діють загальна і принципово безкоштовна система охорони здоров'я, доступна система освіти та всеохопна — пенсійного забезпечення, розвинута система надання публічних соціальних послуг для літніх, неповносправних осіб та малозабезпечених сімей із дітьми. Отже, держава гарантує кожному зі своїх громадян опіку від народження аж до смерті.

Серед країн ЄС на сьогодні найменш розвинуті системи соціальної політики спостерігаються у середземноморських державах — православній Греції та католицьких Іспанії, Португалії й Італії. Тут гарантовані соціальні права є тільки частково визначені законодавчо, а право на працю і соціальну допомогу з боку державної влади реалізоване незначно.

Згідно з М. Феррером, цю модель соціальної політики пропонується назвати південноєвропейською з огляду на такі положення¹⁴:

- низький ступінь участі держави у реалізації соціальної політики;
- слабкість державних інституцій;
- виродження (або зменшення) соціальних програм гарантування доходів (оскільки одні соціальні групи отримують високі виплати, а інші — низькі або не отримують їх взагалі);
- прийняття часткового універсалізму в галузі охорони здоров'я;
- утримання так званого клієнтизму й добре розвинутих патронатних систем у селективному розподілі грошових виплат (наприклад, соціальних допомог неповносправним);
- значний вплив Церкви;
- ідеологічна поляризація суспільства.

На перший погляд, запропонована типологія дещо нагадує рудиментарну (елементарну) модель соціальної політики, за винятком таких фактів, як ідеологічна поляризація суспільства та сильний вплив Церкви.

Використовуючи принципи державного втручання в економічну та соціальну сфери, свій підхід до класифікації моделей соціальної політики пропонує В. Гордін¹⁵, згідно з яким існує п'ять типів соціальної політики: патерналістська модель, шведська модель, модель "держави загального добробуту", модель "соціального ринкового господарства" та суто ринкова модель.

Більш спрощений підхід до класифікації моделей запропоновано у роботах О. Новікової¹⁶ та М. Головатого¹⁷, які зупиняються лише на розгляді двох моделей: ліберальної та соціал-демократичної, принципи забезпечення яких було описано вище.

Розглядові оптимальної моделі соціальної держави, зокрема для умов України, присвячена робота В. Єлагіна¹⁸, в якій концептуально розглянуто питання, пов'язані з реалізацією різних моделей соціальної політики сучасних держав світу.

Європейська Комісія, як правило, поділяє реалізовану соціальну політику на два основних типи: Беверіджа та Бісмарка¹⁹.

У державах, які реалізують модель Беверіджа, визначальними є довготермінова опіка і система соціального забезпечення, а також організований на високому рівні доступ до соціальних

¹⁴ Ksiezopolski M. Ibid.

¹⁵ Управление социальной сферой / Под ред. В.Э. Гордина. — СПб: Изд-во Санкт-Петербургского гос. ун-та экономики и финансов, 1988. — С. 12-19.

¹⁶ Новікова О. Концепція соціальної політики України: проблеми і шляхи розв'язання // Соціальна політика і соціальна робота. — 1998. — № 1-2. — С. 5-14.

¹⁷ Головатий М.Ф. Трансформації нової соціальної політики в сучасній Україні: концептуальні засади // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2002. — № 1 (жовтень-грудень). — С. 20.

¹⁸ Єлагін В.П. Проблеми моделі соціальної держави // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. — Х.: ХарПІ УАДУ. — 2001. — № 3 (11).

¹⁹ Glabicka K. Ibid. — s. 121.

послуг для всіх громадян. Пенсійні виплати забезпечують мінімальні прибутки людям похилого віку незалежно від їх попередньої трудової діяльності та фінансуються з державного бюджету. Превалює принцип національної солідарності, котрий базується на концепції розподільчої справедливості. Ця модель властива для країн Північної Європи — Швеції, Фінляндії, Данії, а також меншою мірою — Австрії, Франції, Бельгії, Нідерландів та Люксембургу.

Модель Бісмарка встановлює тісний зв'язок між рівнем соціального захисту та тривалістю професійної діяльності працівника. І рівень наповнення такого захисту практично не залежить від державного бюджету. Для родин із обмеженими можливостями, зазвичай непрацездатних чи не заангажованих на ринку праці, існує національна солідарність, що реалізується через допоміжні механізми²⁰. У середземноморських країнах цей обов'язок традиційно покладений на сім'ю, а в таких державах, як Німеччина, Великобританія чи Ірландія — на приватну систему соціального страхування.

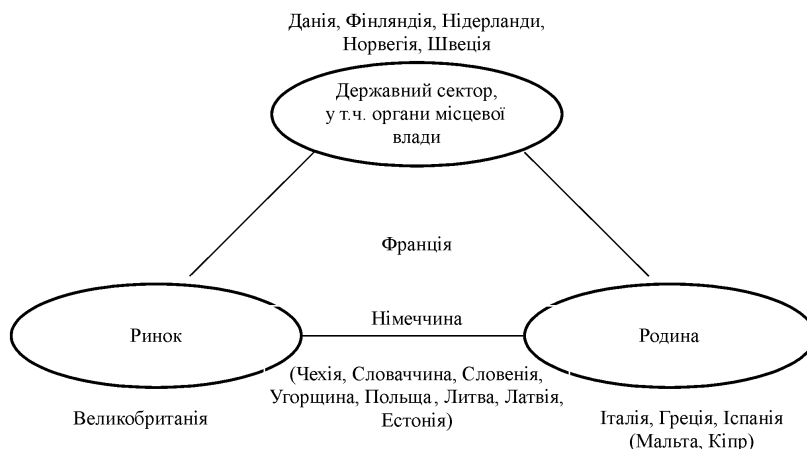
І якщо взяти до розгляду моделі соціальної політики, притаманні європейським країнам, — ліберальну, консервативну, соціальну, а також католицьку (про які йшла мова вище) — можна виявити, що всі вони поєднують певні деталізовані принципи двох попередніх моделей — Бісмарка та Беверіджа. Тому можна стверджувати, що соціальна (скандинавська, соціал-демократична) модель є покращеним варіантом ліберальної моделі, а католицька — погіршеним консервативної.

Сумісний аналіз усіх розглянутих моделей дає право припустити, що наразі в Європі склались та існують чотири основні моделі соціальної політики, які є похідними від вищезазначених. Перша — це континентальна німецька модель, яка ґрунтується на розгалужених схемах соціального страхування, спрямованих на забезпечення зайнятості працездатного населення; друга — південноєвропейська модель, що спирається на роль сім'ї; третьою є британська модель, яка раніше базувалася на універсальних принципах, а тепер більше тяжіє до ринкових; четверта — скандинавська, основою якої є принципи загального залучення: застосування універсальних принципів призначення численних грошових виплат, загальність та високий рівень опікунських та освітніх послуг для дітей, розвинута система соціальних допомог та соціальних послуг для літніх і неповносправних осіб. У всіх цих моделях реперними принципами є ті інституції, які несуть відповідальність за забезпечення соціального захисту: сім'я, держава або ринок (рис. 1). Зрозуміло, що в сучасній Європі спостерігається чітка тенденція розвитку схем, більшою мірою орієнтованих на ринок, проте відмінності в організації самого соціального захисту залишаються. Наскільки близько європейські країни підійдуть до ринково орієнтованих схем, залежить від національних та глобальних соціальних партнерів і впливу громадських та політичних організацій. Практичний досвід функціонування змішаних економічних систем свідчить, що в Європі наприкінці ХХ ст. фактично відбулася відмова від ліберального підходу та перехід до широких соціально-економічних взаємин. Перерозподільна скандинавська модель, яка знайшла своє оптимальне вираження саме в шведській економічній системі, є найбільш державною моделлю регулювання соціальних відносин. При цьому вона значно відрізняється від німецької моделі соціального ринкового господарства, яка ґрунтується на принципах певної солідарної відповідальності всіх суб'єктів господарства за функціонування соціальної сфери за одночасної особистої відповідальності кожного працівника і тісно пов'язана з правом на приватну власність, на підприємницьку діяльність в умовах конкуренції ринку, а також стимулює пріоритет розвитку індивідуальних цілей економічно активної людини. Остеронь стоїть Франція, якій властивий змішаний характер системи соціального захисту, саме в ній поєднуються прояви різних систем соціальної політики.

²⁰ Шевчук П.І. Вказ. праця. — С. 279-280.

Слід зауважити, що розмежувати вищеперераховані моделі соціальної політики доволі складно, оскільки при цьому необхідно враховувати як певні спільні ознаки, так і специфіку різних країн.

Рис. 1. Моделі соціальної політики сучасних європейських країн

Безперечно, на моделі соціальної політики значний вплив мають національні культурні традиції. Так, у роботі Т. Семигіної²¹ цитуються результати досліджень П. Елкока, що показують, яким чином пов'язана з працею та ідеєю чоловіка-годувальника німецька соціальна культура не дала змоги розвинути у цій країні універсальній системі соціального забезпечення, а поширений дух підприємництва та давнішня багатокультурність народу США, власне, перешкодили становленню там сильної державної політики соціального забезпечення. І таких прикладів є чимало, в тому числі й у випадку формування та розвитку української моделі соціальної політики.

Доволі важливим є процеси, пов'язані з глобалізацією сучасної соціальної політики, оскільки вони ставлять держави загального добробуту в конкурентні умови, піднімають проблеми соціальної політики до наддержавного рівня та порушують питання ефективного регулювання розвитку країн із ринковою економікою в інтересах зростання добробуту населення. Суб'єктами цієї соціальної політики виступають національні й міжнародні (транснаціональні) організації²². Глобалізація соціальної політики призвела до повної зміни типу мислення членів суспільства, до зростання їхньої самоідентифікації та відчуття громадянської приналежності. Саме робота у громаді (вивчення потреб місцевого населення та широке впровадження місцевих соціальних програм тощо) на межі тисячоліть знайшла повне відображення у соціальній політиці багатьох країн. До цього слід долучити також і широку професійну організацію соціальної сфери, а саме поширене навчання соціальних працівників та соціальних адміністраторів, інших фахівців з галузей соціальної політики²³.

На сьогодні головними засадами стратегії економічного і соціального розвитку та виведення економіки України на траєкторію сталого зростання слід вважати²⁴:

- посилення дієздатності держави;
- поглиблення ринкових реформ;

²¹ Семигіна Т.В. Вказ. праця. — С. 40.

²² Дікон Б. та інші. Глобальна соціальна політика // Міжнародні організації і майбутнє соціального добробуту. — К.: Основи, 1999. — 346 с.

²³ Семигіна Т.В. Вказ. праця. — С. 45.

²⁴ Шевчук П., Шевчук А. Тенденції розвитку соціальної політики європейських країн: досвід для України. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2006. — С. 58.

— утвердження соціально орієнтованої структурно-інноваційної моделі розвитку.

Звичайно, на шляху входження України до числа розвинутих держав світу не слід перебирати (або копіювати) для впровадження якусь усталену модель соціальної політики. Моделі соціальної політики перехідного періоду — різні. Вони можуть бути подібними, але разом із тим мають відповідати національним чи регіональним потребам кожної із країн, враховуючи їхні культурні традиції, менталітет народу, економічний стан, соціально-політичне середовище. Будь-яке механічне переміщення готової моделі соціальної політики з будь-якої іншої країни в нашу не бажане (та і неможливе). Слід застосовувати лише технологію, яка буде сприйнятлива для вирішення конкретних соціальних завдань, які постають перед нашою державою, але не саму модель. Проте найбільш імовірною моделлю соціальної політики України на найближчі роки слід вважати консервативну (для якої вже задекларовано міцний фундамент) із певними рудиментами соціал-демократичної, а саме використанням її найкращих гуманних принципів.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою політичних наук і філософії
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
(протокол № 8 від 17 січня 2006 року)*

